

Werkversie van een Waardenkader voor Landschapsarchitecten

Versie 26/09/2024

Waarom een waardenkader?

Landschapsarchitectuur is een voortdurend evoluerend beroep. Opdrachten, werkwijzen en posities van de professional worden steeds meer divers en gebruikte technieken en technologieën zijn steeds in ontwikkeling. Er is steeds meer besef van de noodzaak van een landschappelijke invalshoek in ruimtelijke ontwikkeling, en de rol die landschapsarchitectuur daarbij kan spelen. Het beroep is ontegensprekelijk groeiende in bekendheid invloed. Als gevolg innoveren en verkennen professionals nieuwe posities in praktijk, beleid, opleidingen en onderzoek. Het beroep lijkt midden in een sprong voorwaarts te staan, die niet enkel toe te juichen is, maar groeit uit een noodzakelijkheid.

In de diversiteit die het beroep kenmerkt bestaan er echter nog steeds centrale, gedeelde visies, ideologieën en waarden. Deze vormen de kern voor wat en waarom landschapsarchitecten doen wat ze doen. Deze vormen de kern van de discipline, en verantwoorden in die zin haar bestaansrecht. Als beroepsvereniging vindt Blikveld het belangrijk om hier voldoende aandacht aan te besteden. Door het waardenkader samen te definiëren, creëren we een collectief verantwoordelijkheidsgevoel rond deze waarden. Van daaruit kunnen we deze doelstellingen ook krachtig en gedeeld overbrengen naar partners, opdrachtgevers en beleidsmakers.

Niet als individuele professionals, maar als een sterk en verbonden beroep met gedeelde waarden.

Opbouw en levendigheid

De eerste basis voor dit document werd opgebouwd vanuit een literatuurstudie van bestaande (internationale) waardenkaders en deontologie, aangevuld met literatuur over disciplinaire waarden, en informatie over de technische opbouw van deontologische kaders. Deze basis werd gebruikt om op verschillende momenten met de praktijk in dialoog te gaan, en zo te komen tot een evolutief en levend document.

Het is nooit de bedoeling te komen tot een *finale* document. Gezien dat landschapsarchitectuur zelf een sterk evoluerend beroep is, en dat ze werken in een steeds veranderend landschap met uitdagingen die contextgebonden en variërend zijn, is het nodig om ook van het waardenkader een flexibel en veranderlijk document te maken. Een levend document dat mee kan evolueren met de steeds veranderende disciplinaire context.

Het document – en vooral de opmaak ervan en het gesprek erover – heeft bovenal als doelstelling de discipline samen te brengen. Samen reflecteren en bijleren over wat we doen en vooral waarom we het doen. Het is een zoektocht naar de gedeelde identiteit en het geloof en enthousiasme dat iedere landschapsarchitect in zich draagt.

Een code is maar nuttig als ze 'tot leven' wordt gewekt door een goed begeleid proces van invoering [...] In de literatuur rond bedrijfsethiek herhaalt men vaak de slogan "a code is nothing, coding is everything" [...] het proces waardoor de code wordt ontwikkeld (en later geëvalueerd en aangepast), is minstens even belangrijk als de code zelf. Het is immers door dit proces dat de geesten worden gevormd, dat de betrokkenen een eigenaarschap ontwikkelen tegenover de code, en dat wordt gegarandeerd dat de code nuttig en relevant is voor de dagelijkse praktijk.

- J. MAesschalck en F. Schram (2006) Meer dan een brochure of affiche: de deontologische code als kernelement van een effectief ambtelijk integriteitsbeleid

Vandaar dat Blikveld op regelmatige basis communicatie-acties zal organiseren rond de opmaak en aanpassing van het document. Het zal een rode draad vormen doorheen verschillende activiteiten, waarbij het brede beroep uitgenodigd wordt om mee na te denken over de vorm en inhoud ervan.

Overzicht stappenplan

1. **januari 2022:** start opmaak van ruwe basis a.d.h.v. bestaande documentatie en internationale referenties. Deze documenten geven een beeld van wat er overheen verschillende landen en internationale organisaties als belangrijke basiswaarden worden gezien binnen de landschapsarchitectuur. Hieruit is een basisstructuur gedestilleerd met enkele beginselen (geformuleerd in artikels), die op het eerste overleg zijn bediscussieerd. Steeds samen met de bredere discussie over de zin (en onzin) van een waardenkader of deontologie. Onderstaande lijst geeft een (niet limitatieve) lijst van gehanteerde bronnen voor dit basisdocument:
 - [IFLA 'the landscape architecture profession'](#)
 - [IFLA Code of Ethics and Professional Conduct](#)
 - [Nieuwsartikel over bovenstaande](#)
 - [LAF New Landscape Declaration](#)
 - [Deontological code of Italian architects, territorial planners, landscape architects, conservers, junior architects and junior planners](#)
 - [AILA Code of Conduct](#)
 - [The landscape institute code of practice](#)
 - [Architects Council of Europe – European Deontological Code](#)
 - [BDLA – Articles of Association](#)
 - [The Common Training Framework for Landscape Architects \(ECLAS\)](#)
 - [Ian Thompson – Ecology, Community & Delight: an Inquiry into values in Landscape Architecture](#)
 - [Council of Europe – the European Landscape Convention](#)
 - IFLA Europe Declarations:
 - Landscape Democracy
 - Urban Landscapes
 - Unlimited Landscapes
 - Learning from Landscapes
 - [UNISCAPE - Las Palmas Declaration](#)
 - M.E. Deming – Values and transformative learning (2019) *The Routledge Handbook of Teaching Landscape*
 - Intern document: de vertaling van de Europese deontologie binnen de BVTL
 - Een veelheid aan bronnen en referenties die zich uitspreken over de definitie van wat landschapsarchitectuur is
2. **9 mei 2023:** Eerste Blikveld-overleg over de doelstellingen, basisinhoud en opbouw van een waardenkader. In dit overleg werd beslist dat de focus moet liggen op een stimulerend, onderbouwend document en niet op een controlerend document. De focus moet (in elk geval initieel) liggen op gedeelde waarden en doelstellingen, en een geloof in de kracht van de discipline, en niet op hoe we als 'overkoepelend' orgaan het handelen van de landschapsarchitecten willen sturen of reguleren.
3. Het vertalen van de conclusies uit dit overleg naar een verfijnde versie van het algemene document. Opgedeeld in verschillende onderdelen, die doorheen de tijd ter uitgewerkt en verfijnd moeten worden:
 - Een definitie van landschapsarchitectuur
 - Een call for action / Declaratie
 - **Een waardenkader gebaseerd op het landschap** (eerste uit te werken onderdeel)
 - Gedrageregels – deontologie
 - Verklarende woordenlijst

4. **13 december 2023:** een selectie van artikelen uit het document zoals het er op dit punt ligt werd geprint en ter discussie gesteld op de Blikveld Arena. De feedback en bedenkingen over de stellingen werd meegenomen in de verdere uitwerking van het document.
5. Tussen de concrete georganiseerde momenten door wordt het document steeds verfijnd met input uit activiteiten en feedback.
6. **3 september 2024:** Gemodereerd gesprek over *waarden in de landschapsarchitectuur*, begeleid door Peter Aers (van o.a. Building Conversations). Met als doel het onderdeel rond de gedeelde waarden te voeden en op punt te zetten.
7. **31 september 2024:** Publicatie van de eerste 'formelere' versie van het waardenkader als *stap en onderdeel* van de continue dialoog erover.
8. **Februari 2024:** Workshop op de Blikveld Arena m.b.t. het waardenkader, of het formuleren van een CALL FOR ACTION (zie LAF Landscape Declaration)
9. ...: levendig houden van het gesprek over het document en het uitwerken van de verschillende andere onderdelen daarin.

Onderdelen

Naast de gedeelde waarden is het een goede oefening om ook collectief te zoeken naar wat het beroep definieert, om zo communicatie vlotter te maken. Landschapsarchitectuur wint wel aan bekendheid, maar is bij een breed publiek nog steeds relatief ongekend. Door alvast intern duidelijkheid te scheppen over een (werk)definitie en de doelstellingen van het beroep te expliciteren, kan dit ook gebruikt worden in de bekendmaking van het beroep naar de buitenwereld toe. Ook deze uitdagingen zijn meegenomen in dit proces.

De verschillende onderdelen waaruit het document is opgebouwd vormen elk onderdeel van deze bredere zoektocht naar een gedeelde identiteit en bestaansreden voor het beroep. Elk apart onderdeel kan daarbinnen ook gezien worden als een op zichzelf staande tekst met eigen doelstelling en gebruik. Zowel intern binnen de discipline, als een vorm van communicatie naar buiten toe. Onderstaand vind je een korte beschrijving van die verschillende onderdelen:

1. Een definitie van landschapsarchitectuur [Intern + Extern]

Het is moeilijk om een statische definitie te geven aan een evoluerend en divers beroep als de landschapsarchitectuur. De zoektocht ernaar wordt echter als een waardevolle oefening gezien om interne dialoog te stimuleren, en om naar de buitenwereld toe scherp te krijgen met welke vragen ze naar de professional kunnen komen. We baseren ons op bestaande nationale en internationale definities (o.a. van IFLA) om te zoeken naar een eigen, toegepaste definitie van wat landschapsarchitectuur in Vlaanderen betekent.

2. Een call for action / Declaratie [Extern]

Het landschap wordt gekenmerkt door een veelheid aan crisissen, niet in het minste de ecologische uitdagingen die zich steeds prangender opdringen (droogte, wateroverlast, biodiversiteitsverlies, luchtkwaliteit, stikstofproblematieken, etc.) en sociale crisissen (ongelijkheid, kinderarmoede, vluchtelingencrisissen, dakloosheid, etc.) Een declaratie is een expressie van geloof in de discipline als kracht die zoekt naar antwoorden op deze problematieken. Ze uit de overtuiging dat elke professional alles op alles zal zetten om deze problematieken als een uitdaging aan te gaan. Met het document maken we aan een breed publiek duidelijk waar we voor staan, waar we in geloven, en stellen we ons open voor samenwerkingen. Het is een korte en krachtige boodschap van hoop, passie en enthousiasme.

3. Een waardenkader gebaseerd op het landschap [Intern + Extern]

Waarden zijn een antwoord op de vraag waarom we doen wat we doen, op de manier waarop we het doen. In dit deel van het document proberen we scherp te krijgen vanuit welke ideologie de discipline handelt, en vanuit welke waarden we actie ondernemen. Deze worden steeds gedefinieerd vanuit de kenmerken van ons werkveld – onze muze – namelijk het landschap zelf. Deze waarden onderscheiden ons ook van andere beroepen, omdat ze gestoeld zijn om de specificiteit van landschapsarchitectuur, gebaseerd op kenmerken van het landschap zelf.

Het is van belang dat de nuance tussen dit *waardenkader* en de *deontologie* voldoende duidelijk is. De waarden laten namelijk meer openheid toe dan een deontologie, die meer berust op concrete verwachtingen en gedragingen. Het werd collectief opportuun gezien om initieel in te zetten op deze openheid, omwille van haar positieve karakter.

4. Gedrageregels – deontologie [Intern]

De eontologie / gedragsregels zijn bovenal sensibiliserend bedoeld (en dus niet controlerend). Bij Blikveld geloven we niet in een controlerend orgaan, of straffen daaraan gekoppeld, gezien de diversiteit en complexiteit van verschillende projecten en positief waarin landschapsarchitecten zich bevinden. De gedragsregels moeten ons gevoelig maken over wat er binnen het beroep algemeen gezien wordt als (ethisch) verantwoord gedrag. Naar cliënten toe, naar het landschap toe, maar ook naar elkaar toe als professionals.

Deze deontologie is niet de initiële focus in het traject. Niettemin bestaan er al ideeën en referenties rond een deontologie, code of conduct, en gedragscode. Blikveld heet echter niet het mandaat, de mensen of middelen, noch de intentie om als controlerend orgaan op te treden binnen de discipline. Daarenboven is landschapsarchitectuur in Vlaanderen geen erkend beroep, waardoor een soort ‘kwaliteitscontrole op basis van deontologische regels’ weinig zin heeft.

Dat gezegd zijnde, gelooft Blikveld dat elke landschapsarchitect er steeds naar moet streven om steeds zo eerlijk en transparant mogelijk te communiceren naar cliënt, burger, overheid en collega toe. Dit is echter een waarde, geen concrete regel.

5. Verklarende woordenlijst [Intern + Extern]

Landschapsarchitectuur is een nobel beroep, en een deel daarvan ligt in de eerlijkheid waarmee ze haar werk doet. Daarom moet het beroep oprecht zijn in haar doelstellingen, en eerlijk in haar communicatie. Het juiste woordgebruik en betekenisgeving aan die woorden is daar een belangrijk onderdeel van. Een duidelijk idee van de betekenis achter de woorden die gebruikt worden is daarvoor essentieel. Dit lexicon tracht om vaak gebruikte termen en discours toe te lichten vanuit een gedeelde betekenisgeving en referentiekader. Op die manier blijven we zelfbewust over de effectieve waarde achter onze woorden.

We nodigen iedere professional uit om op elk moment te reageren op dit document. Aanvullingen, kritieken, aanpassingen of vragen zijn steeds welkom via info@blikveld.eu. Ook wanneer je interesse hebt in het meewerken aan het algemene proces rond dit document mag je ons hier contacteren.

Het document is namelijk maar zo waardevol als het gesprek dat het creëert.

1. Een definiëring van Landschapsarchitectuur

[Deze huidige definitie is een vertaling van de definitie gegeven door IFLA¹ – in een latere stap van het proces wordt deze bediscussieerd en aangevuld / aangepast waar nodig.]

Landschapsarchitecten plannen, ontwerpen en beheren natuurlijke en bebouwde omgevingen, en passen daarbij esthetische en wetenschappelijke principes toe om te werken aan ecologische duurzaamheid, kwaliteit en gezondheid van landschappen, het collectieve geheugen, erfgoed en cultuur, en rechtvaardigheid in de omgeving. Door andere disciplines te (bege)leiden en coördineren werken landschapsarchitecten aan de interacties tussen natuurlijke en culturele ecosystemen, om zo te komen tot klimaatadaptatieve en –resistente landschappen in het kader van klimaatverandering. Daarnaast werken ze aan de stabiliteit van ecosystemen, sociaaleconomische verbeteringen en de gezondheid en het welzijn van gemeenschappen door het creëren van ruimtes die sociaal en economisch welzijn ondersteunen.

De taken van de landschapsarchitecten omvatten onder meer:

- (a) **Ontwikkelen en beheren van het landschap** door acties uit te voeren en projecten voor te bereiden en implementeren voor erfgoedbescherming, preservatie van natuurlijke en culturele landschappen, herstel van gedegradeerde landschappen, en nieuwe ontwikkelingen door een proces van ontwerp, planning, management en beheer.
- (b) **Onderzoek en analyse** van- en naar duurzaam landschapsontwerp, planning en beheerpraktijken, theorieën, methoden en ontwikkelingsstrategieën van groene infrastructuur, duurzaam onderhoud van natuurlijke en agriculturele en stedelijke landschappen, en het duurzaam gebruik en beheer van globale natuurlijke voorzieningen.
- (c) Het uitvoeren van **haalbaarheidsstudies en impact-beoordelingen** van het effect van ontwikkelingen op ecologie, het landschappelijke karakter, culturele waarden en het welzijn en de gezondheid van gemeenschappen en het landschap.
- (d) **Verzamelen en documenteren van data** door omgevingsanalyses, inclusief traditionele gebruiken, landvormen en reliëf, bodem, vegetatie, hydrologie, visuele karakteristieken en mensgemaakte en –beheerde eigenschappen.
- (e) Het **voorbereiden en communiceren van documentatie over het landschap**, inclusief tekeningen, specificaties, grafieken, schema's en contracten, en het uitschrijven van offertes in naam van cliënten.
- (f) Beheren van **digitale tools en technologie en representaties van ruimtelijke systemen**, en het maken van presentaties voor cliënten, gemeenschappen en beleid gerelateerd aan de omgeving en het landschap.
- (g) In interactie gaan met lokale gemeenschappen, beleid en stakeholders met **publieke participatie** in beslissingsprocessen gerelateerd aan het landschap.
- (h) Het voorzien van **expertenadvies en representatie bij kwesties** van het landschap tijdens conflictresolutie, juridische kwesties en commissies, wedstrijden en in het publieke debat via (publieke) media en public relations.

¹ <https://iflaeurope.eu/index.php/site/general/landscape-architecture-profession>
Zie aanvullend ook apart document met 'definities van landschapsarchitectuur'

2. Call for action / missie / declaratie van het landschap

[Deze huidige call for action is een vertaling van de LAF declaration². Deze wordt later aangevuld / aangepast na interne discussie en dialoog.]

Voorbij grenzen en achter muren, van stadscentra tot in de laatste wildernis, is landschap dé gemene grond van de mensheid. Voedsel, water, zuurstof – alles wat ons leven mogelijk maakt komt van – en keert terug naar het landschap. **Wat we ons landschap aandoen, doen we uiteindelijk ook onszelf aan.** Het beroep dat belast (of bevoorrecht) is met het ontwerpen van deze gemene grond is landschapsarchitectuur.

Nadat we eeuwenlang foutief geloofd hebben dat we natuur konden uitbuiten zonder gevolgen, zijn we nu een periode ingestapt van extreme klimaatverandering getekend door rijzende zeespiegels, de uitputting van grondstoffen, verwoestijning en een ongeëvenaarde snelheid van soortenuitsterving. Tegen het licht van globale fenomenen als groeiende consumptie, verstedelijking en ongelijkheid, hebben deze evoluties ongelijke impact op de armen, en zullen ze iedereen, overal beïnvloeden.

Tezelfdertijd is er een fundamenteel geloof in de toekomst. Nu we de ware complexiteit en de holistische natuur van de aardse systemen beginnen te begrijpen, en de rol en impact daarin van de mensheid als integraal onderdeel van haar stabiliteit en productiviteit, kunnen we een nieuwe identiteit beginnen opbouwen van de samenleving als een constructief deel van de natuur.

We staan voor een urgente uitdaging betreffende het herontwerpen van onze gemeenschappen in de context van hun bioregionale landschappen, die het ze mogelijk maakt om zich aan te passen aan klimaatverandering en om de oorzaken daarvan bij de kern te mitigeren. Als ontwerpers met kennis van zowel natuurlijke als culturele systemen, zitten landschapsarchitecten in een unieke positie om relevante professionals samen te brengen in nieuwe allianties om deze complexe sociale en ecologische problematieken aan te pakken. Landschapsarchitecten brengen verschillende en vaak conflicterende belangen samen in een artistieke fysieke vorm en integratieve functie aan idealen van rechtvaardigheid, duurzaamheid, veerkrachtigheid en democratie.

Als landschapsarchitecten beloven we plaatsen te creëren die steeds de hogere doelen dienen van sociale en ecologische rechtvaardigheid voor alle mensen en soorten. We beloven plaatsen te creëren die onze diepste behoeften voeden om een gemeenschap te vormen met de natuurlijke wereld en met elkaar. We beloven steeds de gezondheid en het welzijn van alle gemeenschappen te dienen.

Om deze beloftes te vervullen, streven we ernaar om onze globale capaciteit als discipline te versterken en te diversifiëren. We werken aan het cultiveren van een sterke cultuur van inclusief leiderschap, representatie en activisme binnen onze gelederen. We zetten ons in om bewustzijn te creëren over de essentiële bijdrage van landschapsarchitectuur. We zetten ons in om onderzoek te ondersteunen en om nieuwe praktijken te promoten die leiden tot ontwerpinnovatie en transformaties in het beleid.

We wijden ons toe op onze diensten, en vragen naar betrokkenheid en actie van zij die onze bezorgdheden delen.

² <https://www.lafoundation.org/take-action/new-landscape-declaration#nlldocument>

3. Een op landschap gebaseerd waardenkader

[O.a. gebaseerd op het waardenkader gegeven door I. Thompson (sociaal, ecologisch, esthetisch), anderzijds op verschillende duurzaamheidskaders, gevoerde gesprekken binnen Blikveld, en bestaande deontologische codes (o.a. IFLA)]

Het landschap is ... een ruimtelijke vertaling van de complexe en meervoudige **relaties tussen menselijke en natuurlijke systemen en structuren**

- De landschapsarchitect werkt vanuit de kennis dat het landschap niet enkel een (1) **fysiekruimtelijke** realiteit is, maar ook een (2) **sociale** en (3) **politieke** context, en dat het (4) **emotionele** en **narratieve** lagen omvat
- Als professional streeft iedere landschapsarchitect ernaar om hun beroep in eerlijkheid en met respect uit te voeren, en engageren ze zich collectief om het beroep naar een hoger niveau te tillen
- Dat gezegd zijnde, gelooft Blikveld dat elke landschapsarchitect er steeds naar moet streven om steeds zo eerlijk en transparant mogelijk te communiceren naar cliënt, burger, overheid en collega toe. Dit is echter een waarde, geen concrete regel.
- De landschapsarchitect is daarbij ook eerlijk in hun kennis, en past haar taal en communicatie op zo'n manier aan dat ze geen oneerlijke verwachtingen scheidt bij anderen. Ze is voorzichtig met greenwashing als praktijk.

Het landschap is (1) **een fysieke ruimte** waarin verschillende schaalniveaus in continue interactie staan met elkaar

- Principes van klimaatmediatie, biodiversiteit, ecologische duurzaamheid en natuurbewust ontwerp zijn uitgangspunten in elke activiteit van de landschapsarchitect
- Het landschap bepaalt steeds de grenzen en krijtlijnen voor elke ingreep, waarop menselijke structuren afgestemd zouden moeten worden. Het landschap zou in elk proces steeds een mede-opdrachtgever moeten zijn
- De landschapsarchitect is een probleemoplosser en probeert via zijn proces, product en activiteit steeds een antwoord te bieden op actuele lokale (plaatsgebonden) en globale (maatschappelijke) vragen en uitdagingen in de ruimte
- De landschapsarchitect is een systeemdenker, en bekijkt een site nooit als een geïsoleerd object, maar zoekt steeds naar interacties tussen schaalniveaus en aanliggende gebieden.
- De landschapsarchitect is esthetisch bewust, en beseft dat esthetiek (en schoonheid) belangrijke voorwaarden zijn in het streven naar duurzaamheid.
- Landschapsarchitecten verbeelden hoopvolle en solidaire toekomst: ze gebruiken verschillende manieren van communicatie om duurzame toekomstscenario's te communiceren.
- De landschapsarchitect denkt na op korte en lange termijn. De tijdschaal van het landschap wordt daarin afgewogen ten opzichte van de tijdschaal van de mens. Het beheer en de langdurige ontwikkeling van het landschap zijn daarbij sturende overwegingen
- In elk project streeft de LTA naar zo weinig mogelijk verhouding, zo veel mogelijk contact met bodem

Het landschap is (2) **een gemeenschap** van menselijke en meer-dan menselijke actoren die interageren in een ruimte

- Iedere landschapsarchitect neemt een empathische houding aan en handelt vanuit een grondige kennis van de lokale (meer-dan menselijke) gemeenschap. Elke ingreep streeft ernaar om elk onderdeel van deze gemeenschap te laten floreren
- De landschapsarchitect erkent dat de mens deel uitmaakt van een bredere ecologische gemeenschap en afhankelijk is van het welzijn en goed functioneren van dat gehele landschappelijke systeem
- De landschapsarchitect werkt steeds cultuursensitief, en is zich zelfbewust van hun eigen vooroordelen, ideologieën en waarden. Deze worden steeds grondig afgewogen ten opzichte van de ideologieën en waarden van andere belanghebbenden in elk proces
- Iedere landschapsarchitect erkent en omarmt elke vorm van diversiteit aanwezig in de ruimte (soorten, cultureel, gender, seksualiteit, etniciteit, etc.) en houdt met die diversiteit rekening in elke actie
- De landschapsarchitect werkt zo democratisch mogelijk. Hierbij worden de stemmen van zoveel mogelijk actoren mee in het proces in rekening genomen en afgewogen ten opzichte van elkaar
- De landschapsarchitect houdt daarbij ook rekening met de meer-dan-menselijke stemmen (dieren en andere actoren). Ze zien mens als medegebruiker van de ruimte, en de zoekt naar medezeggenschap van de andere actoren
- De landschapsarchitect is een bruggenbouwer en bevindt zich in een uitgelezen positie om zoveel mogelijk expertises samen te brengen vanuit de erkenning dat werken aan het landschap een multidisciplinaire aangelegenheid is
- **Representatie van ongehoorde stemmen?**

Het landschap is (3) **een politieke realiteit** die gevormd wordt vanuit een continue interactie, overleg en contestatie tussen verschillende machthebbenden en machteloze actoren

- De landschapsarchitect erkent dat politiek inherent in het landschap aanwezig is onder de vorm van contesterende noden en wensen die ten opzichte van elkaar afgewogen moeten worden, en tracht die afwegingen steeds op een weloverwogen en onderbouwde manier te maken
- Principes van rechtvaardigheid, inclusie, democratische procesvoering en gelijkheid zijn steeds centrale waarden in de activiteiten van de landschapsarchitect
- De landschapsarchitect neemt de vraag 'voor wie ontwerpen we' ernstig, en maakt grondige analyses over wie de kosten en baten draagt van elk project. De professional is gevoelig ten opzichte van sociale en economische ongelijkheden en gebruikt de ruimte als een middel om daaraan te werken
- Landschapsarchitecten handelen vanuit een zelfbewustzijn over hun eigen politieke positie in elk ontwerpproces. Ze zijn zich bewust over wie er macht heeft in een ruimte en wie niet, en proberen ongelijkheden in die machtsrelaties weg te werken
- Participatie en dialoog zijn essentiële middelen in het streven naar een kwalitatieve ingreep vanuit de veelheid aan stemmen. Het ontwerpproces wordt benaderd als een verbindend en opbouwend proces, waarin de professional een mediërende en communicerende rol kan opnemen

- De landschapsarchitect is nieuwsgierig, en kijkt over grenzen heen. Landschappen stoppen namelijk niet aan juridische grenzen (eigendoms grenzen, landsgrenzen, etc.) en vormen verbindende structuren
- Iedere landschapsarchitect is een voorvechter voor publieke ruimte, en is kritisch ten opzichte van privatisering, commercialisering ervan, of andere uitsluitingsmechanismen die de publieke ruimte of toegankelijkheid ervan inperken
- Landschapsarchitecten durven politiserend of activistisch te werken, wanneer dat nodig blijkt om sociale of ecologische onrechtvaardigheden te bestrijden. Professionals nemen daar de verantwoordelijkheid op om eventueel via processen van burgerlijke ongehoorzaamheid het algemene belang na te streven
- De landschapsarchitect erkent hun eigen positie in dit bredere landschap, en onderhandelt de eigen ideologie steeds zo democratisch mogelijk in gelijke waarde met die van anderen.

Het landschap omvat (4) **een veelheid aan continu veranderende narratieven**, voortbouwens uit historische gebeurtenissen en verhalen, en mee vorm krijgend vanuit specifieke culturele interpretaties

- De landschapsarchitect erkent de emotionele en narratieve laag in het landschap en respecteert deze als een vorm van waarde in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen. Ze brengt deze laag van het landschap in dialoog bij veranderingsprocessen in de ruimte
- De landschapsarchitect erkent het collectief geheugen van een gemeenschap en werkt vanuit de 'genius loci', die bepaald wordt door onder meer de geschiedenis van de plek en de identiteit van het landschap
- De landschapsarchitect houdt rekening met verschillende tijdsschalen: in elk project wordt er rekening gehouden met het verleden van de plek, en welke invloed die gehad heeft op de huidige ruimtelijke configuratie. Daarnaast werkt de landschapsarchitect vanuit een pragmatische kijk op de huidige realiteit, en kijkt ze naar de toekomst op korte en vooral ook lange termijn
- Daarbij wordt er voorbij gegaan aan menselijke tijdsschalen, en wordt er rekening gehouden met lange termijn toekomstdenken op schaal van het landschap zelf
- De landschapsarchitect is een verhalenverteller, en grijpt verbeelding en narratief aan om aan toekomstverbeelding te doen. Ze neemt daarin ook de culturele betekenissen van het landschap mee
- De landschapsarchitect is zich steeds bewust van individuele en collectieve culturele narratieven aanwezig op een plek. Deze vormen mee de emotionele laag van het landschap, die een wezenlijk verschil maakt in de waardering en het respect ervoor
- De landschapsarchitect is eerlijk en oprecht: ze is eerlijk over haar grenzen van haar eigen kennis, maar is ook oprecht in de manier waarop ze de toekomst verbeeldt, en de mogelijkheden die daarbinnen vallen
- De landschapsarchitect is expressief in haar fascinatie en kennis van het landschap, en draagt zo bij tot een collectieve, culturele waardering en een sterkere narratieve verbinding tussen mens en natuur

Landschapsarchitectuur is een verbonden beroep en netwerk van solidaire professionals, en staat open voor verandering en samenwerkingen met andere disciplines

- Iedere landschapsarchitect verbindt er zich toe zichzelf te engageren als ambassadeur voor het beroep naar de buitenwereld toe
- De landschapsarchitect tracht haar opgedane kennis en ervaring zoveel mogelijk te verspreiden om zo bij te dragen aan de algemene kwaliteit van het beroep
- De landschapsarchitectuur is een netwerk, dat collectief handelt vanuit de gedeelde waarden. Iedere landschapsarchitect vormt onderdeel van dat netwerk, en is representatief voor de gedeelde waarden
- Iedere landschapsarchitect engageert zich om levenslang bij te leren over relevante kennisdomeinen
- Het beroep als gemeenschap streeft ernaar zoveel mogelijk een reflectie te vormen van de maatschappij als geheel. Hierbij is er aandacht voor alle vormen van diversiteit (leeftijd, gender, etniciteit, seksualiteit, cultuur, mobiliteit)
- De landschapsarchitect is een pedagoog: via processen van sensibilisering en educatie werkt ze aan een culturele shift door landschappelijke bewustmaking bij opdrachtgevers of een breder publiek
- De landschapsarchitect is nieuwsgierig, leergierig en durft te experimenteren. Ze probeert continu nieuwe methodieken, werkwijzen en ideeën uit, en haalt hiervoor ook inspiratie bij andere disciplines. Op deze manier blijft de landschapsarchitectuur fris, interessant en uitdagend
- De landschapsarchitect is steeds eerlijk in communicatie naar cliënt en collega, en handelt steeds op een respectvolle manier en met respect voor de geldende juridische regels
- Iedere landschapsarchitect moet zich binnen het beroep comfortabel en veilig voelen om eigen bedenkingen en kritieken te formuleren. Er moet ruimte voor disciplinaire reflectie, debat en dialoog zijn en die moet op een constructieve manier gevoerd kunnen worden

4. Rules of conduct / deontologie / gedragsregels

[Dit is een **volgende stap** in het proces, na de definiëring van een waardenkader. Onderstaande puntjes geven een overzicht van voorlopig vernoemde houdingen / gedragsregels. Verdere inspiratie zie o.a. de documenten en referenties zoals vermeldt in de introductie]

- De professional erkent de grenzen van haar eigen kennis en communiceert steeds duidelijk in het begin van een proces.
- Een landschapsarchitect houdt zich zoveel mogelijk aan bestaande wetgeving, maar is niet bang voor burgerlijke ongehoorzaamheid wanneer het bijdraagt aan de centrale waarden en ideologieën van het beroep. De landschapsarchitect mag kritisch reageren op ingrepen die biodiversiteit, rechtvaardigheid en klimaatsdoelstellingen in vraag stellen.
- Een landschapsarchitect heeft steeds aandacht voor de bredere maatschappelijke problematieken en hoe die zich manifesteren op het terrein. Met elke ingreep probeert ze zoveel mogelijk een reactie te geven op die problematieken.
- Aandacht voor situaties zoals belangenvermenging, overname van projecten, conflict tussen professionals, ...
- De landschapsarchitect probeert zoveel mogelijk vanaf het begin van het proces aanwezig te zijn omdat op dat moment al belangrijke beslissingen genomen worden waarbij landschappelijke expertise noodzakelijk is (verder toelichten) - en probeert daarnaast zo lang mogelijk betrokken te blijven op een proces
- De landschapsarchitect is een diverse professional. Ze werkt op diverse schalen, volgens diverse methodieken, en gebruikt daarvoor diverse expertises. Het is aan elke individuele professional om expliciet te zijn daarin aan het begin van elk samenwerkingsproces. [houding tussen generalist en expert]
- De landschapsarchitect communiceert tijdig de scope van zijn werk (welk soort einddocumenten zal gepubliceerd worden, welk soort expertise gehanteerd word, welke studies gemaakt zullen worden), om latere discussies te vermijden
- To undertake only professional work for which they are able to provide proper professional and technical competence and resources
- werkt binnen de bestaande wetgeving, maar is niet terughoudend om zijn mening te uiten wanneer het bijdraagt aan de eigen waarden en ideologieën van het beroep
- communiceert voor aanvang van de opdracht zo correct mogelijk over kost en baat; welk resultaat of einddocumenten zullen opgeleverd worden, welke stappen zijn nodig om tot het gewenste resultaat te komen, welk kostenplaatje staat hier tegenover
- Geen contracten breken
- Eerlijkheid, respect t.o.v. collega's etc. (ook in communicatie – zie voorbeelden van overname project door andere ontwerper & vermeldingen in communicatie)

5. Lexicon

[Voor inspiratie, zie o.a. J. Vroom³ + R. De Graaf (Architect, verb)]

Landschapsprofessionals gebruiken vaak een eigen jargon, waarin wederkerig gebruik gemaakt wordt van bepaalde termen die verwijzen naar een bepaalde ideologie, aanpak, of theorie. Vaak zijn dit complexe begrippen, die ook gebruikt worden in communicatie naar de buitenwereld toe. Het gevaar met deze woorden is dat ze door veelvuldig gebruik vervallen in een soort semantische leegheid – een betekenisloosheid waarbij de waarde achter de woorden verloren raakt.

Om geloofwaardig te blijven naar de buitenwereld toe, maar zeker ook voor onszelf, is het van belang dat we ook in ons taalgebruik waarde blijven geven aan de woorden die we gebruiken. Het gevaar bestaat erin dat we ons anders schuldig maken aan wat ‘greenwashing’ genoemd wordt: het gebruik van mooie woorden voor dingen die we eigenlijk niet verwezenlijken. Voor een beroep dat niet enkel de ambities heeft om de wereld te verbeteren, maar daarvoor ook de kennis en handelingskracht heeft, zou dat een heel jammerlijke zaak zijn.

Dit lexicon heeft als doel om te zoeken naar een gedeelde invulling van woorden die binnen het beroep vaak gebruikt worden. Woorden die centraal staan in wat we doen, en die daarom ook heel belangrijk zijn voor het beroep. Het zoeken naar een gedeelde betekenis voor deze woorden, en het creëren van een gedeeld referentiekader errond, is meteen ook een leerproces dat ons gevoeliger maakt voor onze eigen verantwoordelijkheden.

- Systemdenken
- Duurzaamheid
- Ecologie (/ecologisch)
- Participatie
- Rechtvaardigheid (zie ook IFLA)
- Meer-dan-menselijk
- Inclusief
- Recht op de stad / recht op het landschap
- Toekomstgericht
- Klimaat-adaptief
- Toekomstgericht
- Klimaatmediatie
- Politiek
- Genius Loci
- Veerkrachtig
- Mitigatie
- Biodivers

³ <https://www.deslegte.com/lexicon-van-de-tuin-en-landschapsarchitectuur-2698279/>

*Door lid te worden van Blickveld onderteken je deze deontologische code en de ambities daarin beschreven. Je stelt hiermee dat je rol als professionele landschaps- en tuinarchitect steeds je best zal doen om deze codes in de mate van het mogelijke na te leven, en een ambassadeursrol voor de discipline zal opnemen.